

Estreicherowie w Internecie

Zachęte do napisania tekstu o Bibliografii Estreicherów do internetowego czasopisma PAUza traktuję z zaPAUem. Zapalem, jaki udziela się wszystkim Koleżankom i Kolegom współpracującym ze mną przy „Nowym Estreicherze”. Bowiem, jak zaPAU jest odbiciem PAUzy, tak elektroniczny „Nowy Estreicher”, jest odbiciem zasłużonego, drukowanego „Starego Estreichera”.

Centrum Badawcze Bibliografii Polskiej Estreicherów w Uniwersytecie Jagiellońskim, kierowane przeze mnie jako naukowa jednostka w strukturze Uczelni, ma przed sobą kilka zadań badawczych, wśród których jednym z najważniejszych jest kontynuowanie edycji wszystkich serii Bibliografii Estreicherów, a także gromadzenie i udostępnianie w wersji elektronicznej zadecydowanych uzupełnień i korektur całej *Bibliografii Polskiej* Estreicherów oraz naukowe opracowywanie, według Estreicherowskich standardów, i publikowanie katalogów bibliotek przechowywujących starodruki polskie (w tym często nieznane Estreicherom), głównie na dzisiejszych terenach Ukrainy, Rosji i Białorusi, a także w księgozbiorach niedostępnych powszechnie.

Tu wszakże pragnę zwrócić uwagę na naszą Elektroniczną Bazę Bibliografii Polskiej Estreicherów (EBBE), której zadaniem jest bibliograficzne i informatyczne opracowanie i udostępnienie w Internecie elektronicznej wersji *Bibliografii Polskiej*: jako *e-książki* (czyli w postaci obrazowej), przede wszystkim zaś naukowe przetworzenie na bazę danych materiału wszystkich tomów *Bibliografii Polskiej* Estreicherów, wraz z uzupełnieniami (czyli w postaci bazowej).

Oto dziś istnieją techniczne możliwości udostępnienia epokowego dzieła Estreicherów w sposób inny niż w postaci szeregu tomów (licząc wszystkie serie i edycje – tomów blisko sześćdziesięciu). Narastające przez ponad 100 lat poszczególne części tego dorobku są niekiedy trudne do pełnego wykorzystania, wymagają bowiem wertowania (z uwzględnieniem możliwości ludzkiego błędu) wielu tomów, które siłą rzeczy w chwili powstawania nie mogły obejmować materiału całkowicie kompletnego. Również dostępność w Polsce i za granicą na rynku księgarskim, a raczej antykwarycznym, *Bibliografii Polskiej* jest szczątkowa, a w zakresie niektórych jej części wręcz żadna.

Udostępnienie całej bibliografii, zrazu w postaci książki elektronicznej w Internecie, otwiera niewyobrażalne pola „propagandowe” dla kultury polskiej, jak również niezwykle korzyści naukowe. Opracowaliśmy bowiem system dostępu do zeskanowanych stron drukowanej wersji wszystkich tomów *Bibliografii Polskiej*, który umożliwia sprawne wyszukanie hasła, jednocześnie we wszystkich tomach, w których występuje. Z tą chwilą praktycznie cały świat o każdej porze dnia i nocy ma dostęp do skarbcza humanistyki polskiej. To tak, jakbyśmy wydali *Bibliografię Polską* jeszcze raz w całości w milionach egzemplarzy, by służyła uczonej ze wszystkich dziedzin humanistyki na całym świecie.

Warto zauważyć, że tego podstawowego dla kultury polskiej dzieła nie ma w komplecie w wielu prestiżowych bibliotekach w Europie i poza nią; nasze niedawne doświadczenia przekonały nas, że nie ma go choćby w tak bardzo związanych z kulturą polską XIX wieku bibliotekach wiedeńskich, gdzie wydawałoby się – zarówno ze względu na czas powstawania znacznej części *Bibliografii Polskiej*, jak i ze względu na związki kulturowe w ramach monarchii austro-węgierskiej – taki brak jest niemożliwy.

Podstawowym wszakże naszym celem i zadaniem do zrealizowania jest stworzenie z materiału Estreicherowskiej *Bibliografii* – nie książki elektronicznej, lecz bazy danych. Bazy, pozwalającej na czerpanie z bogactwa zgromadzonego tam materiału źródłowego, dającej możliwość jednoczesnego, szybkiego i nieuciążliwego, a pod względem

rzetelności – pewnego, sprawdzenia, przeszukania czy to całej bibliografii, czy poszczególnych jej części dla najbardziej wyrafinowanych potrzeb badawczych.

Przykładowo, to nie tylko równoczesne odnajdywanie we wszystkich seriach i dodatkach nazwiska autora czy tytułu dzieła, ile razy nie byłyby one wymienione, lecz także kwerendy tematyczne, dotyczące jakiegokolwiek ciągu znaków, gdzie przeszukiwane są pełne Estreicherowskie opisy bibliograficzne i komentarze oraz – co niezwykle ważne – podawana jest informacja o bibliotekach posiadających (obecnie lub w przeszłości) poszczególne, dziś nieraz już unikatowe druki. Pozwala to także na wychwytywanie najróżniejszych zależności, tworzenie zestawień tematycznych i chronologicznych, służących dalszym badaniom interpretacyjnym.

Projekt „Polska bibliografia narodowa w wersji bazy elektronicznej”, leży u podstaw humanistyki polskiej i trudno (obok *Polskiego Słownika Biograficznego*) znaleźć w tym zakresie i w tej dziedzinie nauk przedsięwzięcie bardziej godne wsparcia realizacji jako źródła wielu dalszych badań. Jego obecność na projektowanej właśnie platformie humanistyki polskiej wydaje się niezbędną.

Planujemy połączenie elektronicznej wersji *Bibliografii Polskiej* z elektroniczną wersją *Polskiego Słownika Biograficznego*, a także z centralnym katalogiem starodruków

Biblioteki Narodowej, co stworzy bazę do dalszej rozbudowy całego już systemu bio/bibliograficznego dla humanistyki polskiej.

Przewidujemy także umieszczenie w tym samym systemie innych baz danych o charakterze bibliograficznym, które wykorzystywać będą strukturę bazy stworzoną do tego projektu – na przykład katalogi istniejących i nieistniejących już (rozproszonych) zbiorów polskich na Wschodzie, głównie w Rosji; dawne biblioteki dworskie; książki wywiezione z ziem polskich w ramach łupów wojennych po II wojnie światowej, a także zagarnięte dawniej, jak choćby nie zwrócona część Biblioteki Żałuskich lub biblioteki Zygmunta Augusta.

Bibliografia Polska Estreicherów dostępna jest w Internecie pod adresem www.estreicher.pl

WACŁAW WALECKI

Wacław Walecki:
– To tak, jakbyśmy wydali *Bibliografię Polską* jeszcze raz w całości, na całym świecie.

fot. archiwum Autora

PAUza Akademicka zaprasza do współpracy.

Oczekujemy na artykuły do 4 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.

Artykuły, listy i komentarze prosimy nadsyłać na adres: pauza@pau.krakow.pl